

Wat betekent een Circulaire economie voor Curaçao?

Jan Rotmansⁱ lid van het Platform Duurzame en Solidaire Economie (PDSE) kwam in december 2013 naar Curaçao op uitnodiging van GreenTown. Tijdens zijn presentaties wordt de mogelijke verdwijning van de Isla-raffinaderij, al meer dan honderd jaar actief op Curaçao aan de orde gesteld. Rotmans maakt zich serieus zorgen over de beschikbare menselijke capaciteit op Curaçao om deze transitie op een goed manier aan te gaan. Hij stelt: 'We leven niet in een tijdperk van veranderingen, maar wij beleven de verandering van tijdperken'. De hamvraag is: wat zijn de ontwikkelingskansen voor een circulaire economie in Curaçao?

De Curaçaose raffinaderij produceerde grote hoeveelheden van benzine en vliegtuigbrandstof voor de geallieerden. De zware 'asfalt'-residu bleef achter in de vorm van het Asfaltmeer. In 2011 is men gestart met de ontginning en verwerking van het asfalt. Na opruimen zou het Isla-terrein een andere bestemming op langere termijn krijgen is de grondgedachte. Een concreet voorbeeld van hoe een oud industrieel complex omgevormd kan worden heeft zich voorgedaan in de stad Essen in Duitsland. In 1986 keurde de lokale overheid een compleet industrieel complex af, maar besloot het te behouden als monument. De natuur op de buitenplaatsen werd hersteld en er zijn tuinen aangelegd. In Nederland zijn de Hoogovens een bekend voorbeeld, inmiddels omgebouwd tot museum, waarin toeristen rondgeleid en geëntertaind worden met oog voor de geschiedenis van de locatie. In deze hoogwaardige toeristische attractie is nieuwe werkgelegenheid gecreëerd, o.a. met een functie als tourguides. Andere toepassingen van circulair ondernemen betreft het hergebruik van plastic als wegdek, van meubels met recycle materiaal, oude autobanden en betonblokken of bakstenen als nieuw.

Bij het creëren van een circulaire economie probeert men de natuurlijke kringloop na te bootsen. Moedernatuur kent geen afval, maar bestaat uit oneindige kringlopen. Afval van de ene soort is voedsel voor een ander soort organisme. Energie wordt geleverd door de zon. Planten en bomen groeien, gaan daarna dood, voedingsstoffen vloeien veilig in de bodem en nieuwe plantjes krijgen weer leven. Zo wordt de natuurlijke kringloop gehandhaafd door moedernatuur. De huidige lineaire benadering creëert steeds grotere bergen afvalstoffen die schadelijk zijn voor moedernatuur. Wil men circulaire economie succesvol introduceren, dan moet men op Curaçao bereid zijn gedragsveranderingen te ondergaan. Deze gedragsveranderingen kun je bereiken met de 5 R's: "Reduce" [= onze consumptie reduceren], "reuse" [= meer hergebruiken], "recycle" [= meer recyclen], "replace" [= onze impact op het milieu compenseren] en "return" [= de producent blijft verantwoordelijk]. "Continuos learning" middels onderwijs en training spelen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van de circulaire economie.

De kennisintensieve economie is een economie van creativiteit en daarmee van voortdurende innovatie. In de toekomst zal wereldwijd de vraag naar grondstoffen blijven dalen. Maar de vraag naar gerecycleerde producten zal blijven toenemen, omdat deze in de toekomst veel goedkoper geproduceerd kunnen worden. Om steeds nieuwe herbruikbare producten te ontwikkelen is dus continu nieuwe, innovatieve, praktische en gespecialiseerde kennis nodig. Op deze behoefte kan ingespeeld worden door de creatie van 'living labs' met de instelling van innovatiezones. Het Isla- en ook Wechi-terrein kunnen fungeren als innovatiezones. Dergelijke innovatiezones kunnen alleen ontstaan als resultaat van een innovatieve revisie van het Eilandelijk Ontwikkelingsplan (EOP) en mede door introductie van de Planologische Kernbeslissing (PKB) als een nieuw bestuursinstrument. Kortom: met een besluit van de Ministerraad kan het mogelijk worden gemaakt, dat innovatiezones op eenvoudige wijze kunnen worden gerealiseerd. Deze innovatiezones fungeren dan als 'broedplaats' voor de realisering van een ongelimiteerde stroom aan innovaties in bouwvormen en producten.

Shannon Isenia, Willemstad Curaçao

ⁱ Professor Jan Rotmans is verbonden aan de Erasmus universiteit van Rotterdam. Hij is professor in transitie en transitie management.